

# Streszczenie

## „Charakter, dopuszczalność i problemy raportu o ochronie konstytucji jako formy występowania nie ujętego w przepisach wywierania wpływu państwa na demokratyczny proces kształtowania decyzji“

Autor: Torsten F. Barthel

Rozprawa doktorska zajmuje się problemami nieformalnych działań państwa zbadanych na przykładzie publikowanego raportu o ochronie konstytucji.

Wyjaśniono, co należy rozumieć pod działaniami operacyjnymi kierującymi zachowaniami w odróżnieniu od innych form informacyjnej działalności państwa oraz w jaki sposób te warianty należy usytuować w całym systemie administracyjnej działalności państwa. Decydującym bodźcem dla wyboru tematu jest fakt, że państwowa komunikacja publiczna (komunikacja państwowa) zmieniła się całkowicie z biegiem czasu i nadal ulega zmianom we współczesnych warunkach nowoczesnych mediów informacyjnych i komunikacyjnych (jak np. Internet). Autor umiejscawia raport o ochronie konstytucji bardziej dokładnie w systemie państwowych form działania. Klasycznym środkiem działań państwowych był kiedyś akt administracyjny. Kiedy bezpośrednio sterowanie państwowe za pomocą tych „nakazowych“, bezpośrednich form działania w postaci nakazów i zakazów już nie wystarczyło, aby skutecznie urzeczywistniać cele publiczne w szczególności w odniesieniu do monitoringu bezpieczeństwa artykułów spożywczych i produktów a także w aspekcie politycznej informacji publicznej, nastąpiło zróżnicowanie sterowania państwowego. Dzisiejsze państwo demokratyczne nie może już polegać na nakazach i przymusach, lecz w coraz większym stopniu na kooperacji, partycypacji i akceptacji obywateli.

Państwowa działalność informacyjna jest formą występowania nowej państwowej realizacji panowania poprzez *vis indirecta*, która realizuje się poza tradycyjną typologią form działań państwa i w zależności od kompetencji ustawowych i administracyjnych. To, czy powodowane przez działania państwa negatywne następstwa dla praw podstawowych polegające na zmianie zachowań osób trzecich, można zakwalifikować jako łamanie praw podstawowych, jest przedmiotem kontrowersyjnych dyskusji na temat dopuszczalności i uwarunkowań działalności informacyjnej państwa.

Federalny Trybunał Konstytucyjny (Bundesverfassungsgericht) zaaprobował w dużym stopniu opisane postępowania rządowe. Zgodnie z tym poglądem rządowi federalnemu wolno informować parlament i społeczeństwo o określonych ruchach, o przynależnych ugrupowaniach oraz o ich celach i sposobach aktywności, ponieważ wynika to z jego konstytucyjnego zadania w kierowaniu państwem nawet bez potrzeby ustawowego pełnomocnictwa.

Podczas opracowywania tematu okazało się, że konstytucja, prawo i polityka bardzo ściśle się ze sobą zazębiają. Mieszanka tych elementów podlega przy tym wahaniom a w przedmiotowej tematyce jest

wysoki udział elementu czysto politycznego. Jest to spowodowane dylematem demokratycznym przejawiającym się w postaci napięć pomiędzy ochroną wolności i demokracji. Niemiecki rząd federalny i Federalny Trybunał Konstytucyjny podkreślają w odniesieniu do należytego uzasadnienia raportów o ochronie konstytucji, że decyzja konstytucji o „ochronnej demokracji“ nie zwalnia od ścisłego przestrzegania wymogów państwa prawa, zwłaszcza gdy chodzi szczególnie o faktyczną obronę wolnościowo-demokratycznego porządku ustrojowego.

Ponieważ raporty o ochronie konstytucji nie są dowolnym produktem informacyjnym lecz prowadzą do faktycznej ingerencji w prawa podstawowe, należy zbadać, jakie cele wyznacza sobie państwo i czy te cele są zgodne z prawem. Podczas pisania pracy stwierdzono, że konieczne jest zbadanie amerykańskiej koncepcji *freedom of speech* celem podkreślenia i zaakcentowania niemieckiej problematyki specjalnej drogi ochrony demokracji. Działanie państwa poprzez informację „skierowaną na społeczeństwo“ jako szersze pojęcie „public relations“ nie posiada jednolitej definicji ani w orzecznictwie sądowym, ani w literaturze czy w ustawodawstwie. Następnym ważnym wymaganiam państwowego oświecenia przez raporty o ochronie konstytucji jest w konsekwencji określenie spornego pojęcia ekstremizmu.

Podczas wieloletniej pracy zawodowej autora na różnych stanowiskach prawniczych (administracja, sędzia, wykładowca i adwokat) pojawiały się wciąż problemy z różnych dziedzin, które wykraczały poza myślenie prawnicze i wzbudzały jego zainteresowania politologiczne. Odbywało się to nawet w aspekcie przekraczania konwencjonalnych granic dziedzin naukowych. Właśnie ten opracowany tutaj temat nadaje się bardzo dobrze do połączenia problemów politologicznych z jego wiedzą prawniczą. Zrealizowano przy tym następujący przebieg badań.

Przedmiotem przedłożonej pracy doktorskiej jest krytyczne rozprawienie się z opisywanymi poglądami oraz opracowanie własnego rozwiązania przy postawieniu zasadniczego pytania, czy publikowanie raportów o ochronie konstytucji jest zgodne z obowiązującym prawem. Materiałną podstawę pracy stanowią przede wszystkim opracowania prawne i politologiczne w literaturze specjalistycznej. Oprócz tego przeanalizowano i uwzględniono odnośne orzecznictwo związane z ochroną konstytucji. Przy ocenie całości pojawiają się nie tylko ciekawe zjawiska nakładania się, ale też oczywista wymagająca wyjaśnienia niekompatybilność pojęciowa, np. w odniesieniu do pojęcia ekstremizmu.

2016-11-30

Torsten Banthel